

stvo teh ljudi je jasno in brez dvoma. Kaj naj porečemo k temu?

Življenje je vsak dan težje. Socialna beda se med ljudstvom razliva kot narščajoča povodnja. Vekekapijal slavi triumfe. Vsakdo bi pričakoval v teh razmerah vsaj socialnega odpora. Ta pa je silno majhen. Delavsko gibanje v naši državi je na fleh, vsaj v političnem oziru. Ni čuda. Delavske mase so razočarane nad voditelji, ki iščejo sami sebe. Te dni je odpotoval toraj v Ameriko predsednik „Socialističnega“ kluba v parlamentu na vladne stroške. Listi trdijo, da je njegova naloga, spreobrniti mišljenje naših izseljencev. Mandata svojega baje ni niti odložil. Bivši federalist in republikanec je stopil v službo centralistične vlade in je zatajil, kar je ob volitvah propovedoval. Ta „sociali-

stični“ klub je delal za centralizem, večinoma njegovim članom je bila politika le sredstvo za diskreditiranje socialističnih načel. Kaj bodo rekli ljudje, ko pride na dnevni red revizija ustave, kar se bo gotovo zgodilo, o socialistih? Takrat se pokaže, kdo je bil iskren in kdo ne. Kljub tem „vodjem“ pa je treba vedno zopet naglašati, da je potrebno delavski sloj zopet politično konsolidirati, odpraviti škodljivce iz vodilnih mest in preko klik delavsko ljudstvo združiti v eno fronto. Gorje delavskemu ljudstvu, ki ne bo našlo v sebi dovolj odpora proti naskokom vekekapijala. Razcepljen, bo delavski stan le igrača v rokah političnih spekulantov in avanturistov. Začeti bo težko delo organizacije povsem na-novo. Delavci, zdramite se, združite se!

Kulturna sramota.

Dne 3. septembra je zboroval na Bledu „slovenski“ del jugoslovanskega učiteljstva in sicer tisti del, ki je organiziran v „Udruženju jugoslovanskega učiteljstva“. Na tem zborovanju so go-spodje sklenili med drugim tudi sledeče: „Vsa mladinska društva in šole, ki jih vodijo osebe, pripadajoče po svojem značaju političnim stankam, borečim se proti ustavi in dinastiji, naj se primerno nadzorujejo.“

To se pravi z drugimi besedami: Pod policijsko nadzorstvo morajo vsi, ki ne trobijo v centralistični rog, ker samo centralizem in ona stranka, ki se bori za centralizem, je „državotvorna“ in ima pravico do obstoja. Vse drugo mora v arest!

Nekaj tako nečuvnega še nismo slišali iz ust tistih krogov, ki se imenuje „napredne, svobodomiselnne in demokratične! Zato se moramo s stvarjo pečati nekoliko natančneje.

Učitelji, ki se sami radi nazivajo „napredne“, govore o „strankah, ki se bore proti ustavi in dinastiji“.

Kaj je ustava? Zakon je, kakor vsak drugi zakon. Sicer se ustavi prideva nekoliko večja važnost, ker je ustava temeljni državni zakon, a bistveno ni nič drugega kakor vsak drug zakon.

Ni ga pa zakona in ni je postave na svetu, ki bi bila večna. Zakon je človeško delo in vse, kar je človeško, je minljivo in izpremenljivo. Vsak zakon je izraz onih tvornih sil, ki trenotno prevladujejo; kadar pa se pojavijo nove tvorne sile, mora vse staro pasti. Zato se izpreminjajo in padajo tudi ustave.

V svobodnih in demokratičnih državah vlada ljudstvo. Ljudje pa niso nikdar vsi ene misli, ampak o vsaki še tako vsakdanji zadevi obstoje navadno zelo nasprotujoča si mnenja. V demokratični državi pa ima vsak državljani neosporno pravico ne le svoje mnenje imeti, ampak svoje mnenje tudi javno povedati in svoje mnenje širiti in za svoje mnenje agitirati kjerkoli, kadarkoli in kolikorkoli hoče. Zato ima vsak dr-

žavljen v demokratični državi nedvomno pravico, tudi o ustavi, o obliki vladavine, in sploh o vsakem pojavu javnega življenja imeti svoje mnenje in tudi pravico svoje mnenje javno zastopati in zagovarjati. Kaj naj trenotno obvelja, o tem sklepa večina ljudstva oziroma ljudskega zastopa. Ker pa ima vsakdo pravico, svoje mnenje javno zastopati in za isto tudi agitirati, se zgodi prav lahko, da postane manjšinsko mnenje od danes večinsko mnenje od jutri, in iz „prevratnih elementov“ od včeraj se sestavi jutri nova vlada!

Tako je v vseh demokratičnih državah, kjer vlada prava demokracija in resnična svoboda.

Naši vlastodržci pa so si izmislili neko novo teorijo. Oni so si izmislili kar na lepem, meni nič in tebi nič, da so oni in samo oni edini „državna“ stranka! To je debela laž in gnusna izmišljotina, prirejena za varanje onih ljudi, ki ne znajo ali ne morejo misliti. Naj pojasnimo to stvar na primeru iz kmečkega življenja. Kmet Jerovec iz Olševka ima veliko kmetijo. Ima tudi odraslega sina. Oba delata na kmetiji. Nobena ga dvoma ni in ne more biti, da želita oba svojemu posestvu kar največji uspeh. Toda oče želi doseči lepe uspehe z gojenjem žita, sin pa z živinorejo. Kdo izmed obeh ima prav? Ali sme oče sinu očitati zaradi njegove posebne vneme za živinorejo sovražnost do posestva? Posestvu želita oba najboljša, samo v metodah in v načinu obdelovanja se ne strinjata!

Tako je tudi v državi. Ni ga niti posameznika niti stranke, ki bi smela očitati drugi, da sovraži skupno posest ali državo. Te pravice nima niti največji centraldemokrat! Kakor ima eden popolno pravico smatrati centralizem in kasarno za najboljšo sredstvo za prospeh države, tako ima tudi drugi neovržno pravico trditi, da je centralistična kasarna za prospeh države kvarna in škodljiva! In eden in drugi ima isto pravico, svoje mnenje v javnosti zastopati in zanj agitirati — odločuje pa ljudska

večina, ki se danes lahko izreče za ta način vladanja, jutri pa za drugega, kakor hoče! Zato je vsaka trditev kake stranke, da je le ona edino zveličavna za državo, navadna samohvala in predrzno samopoveljčavanje, ki ne temelji na ničem drugim kakor na neopravičeni samohvali.

Iz doslej povedanega je dovolj razvidno, da ima vsak državljani v svobodni, demokratični državi pravico boriti se proti vsakemu zakonu in agitirati za njegovo izpremembo, seveda s postavnimi sredstvi. To velja tudi za ustavo, ki ni nič nedotakljivega ampak ravno tako izpremembam podvržen zakon kakor vsak drugi, ako sklene izpremembo ljudska večina.

Čudimo se, da tega ne vedo naši učitelji, ki se imenujejo „napredne“ in da nasedajo takim zmotnim naukom, kakor jih oznanja pri nas lažnjiva centraldemokracija! Če bi bilo naše „napredno“ učiteljstvo prožeto pravega demokratičnega duha, nikdar ne bi moglo govoriti o kakih „državotvornih“ strankah, še manj pa zahtevati za politične nasprotnike — policijsko nadzorstvo! Neverjetna sramota!

Je pa še neko drugo vprašanje, ki se nam pri tej priliki vriva: Ali so „napredni“ učitelji sklenili svoj sklep iz lastnega nagiba?

Upamo, da ne. Kajti da bi se znaten del slovenskega učiteljstva iz svojega nagiba tako daleč spozabil, da bi kot tovariši zahtevali za svoje stanovske tovariše, ki so slučajno njihovi politični nasprotniki, politično in policijsko nadzorstvo v šoli, tega skoro ne moremo verjeti. Mora biti že kaj drugega od zadata.

Centralistični načrti naših državotvorcev in „narodnih ujedinjevalcev“ nam niso neznani. Oni hočejo „narod“, o katerem čudom čudo neprestano trdijo, da je že „eden“, kljub od njih pridigovani „enotnosti“ vendarle še tako „ujediniti“, da bi Hrvatje in Slovenci izginili popolnoma in se pretvorili v en sam narod, in sicer v srbski narod. Naši ujedinjevalci tega sicer nikjer ne povedo, ker so figovci, ki se ne upajo povedati javno svojih namenov in načrtov, ampak se bojzljivo skrivajo za „jugoslovenstvom“, čeprav dobro vedo, da ga ni bilo Srba, ga ni in ga ne bo, ki bi se odrekel svojega poštenega srbskega imena! In popolnoma prav imajo Srbi, če ostanejo to, kar so in kar so bili: Srbi. Ravno tako prav pa imajo tudi Hrvatje, če ostanejo Hrvatje in tudi Slovenci bomo ostali Slovenci, kakor nas je mati rodila. Mi nimamo nič proti temu, če smo politično zadržani s Hrvati in Srbi v skupni državi, nikdar pa se ne bomo odrekli svojega slovenskega imena kakor se tudi Srbi ne bodo odrekli svojega.

Naši centralisti pa hočejo ravno to: Slovenci moramo postati Srbi oziroma „Jugoslovenci“, da bomo „en narod“. Čudno je, da od Srbov ne zahtevajo zatajitev svojega rodu in svoje krvi, ampak le od nas in od Hrvatov! Naj-

ložje pa upajo doseči svoj namen preko šole. Potujči otroke in narod bo izginil!

Teh namenov se slovensko ljudstvo dobro zaveda in zato se je v našem narodu pojavil proti centralizmu silen odpor, ki dan za dnem raste. Zaveden narod, kakor je naš, si ne da zlepa zadržati zanjke okoli vratu, niti iz strahu pred „klerikalnim zmajem“ ne! Zato je vse, kar danes še čuti in misli slovensko, protivno centralizmu, ni pa protivno državi kot taki, in kdor je danes še Slovenec in se kot tak priznava, ne sme in ne more biti centralist! In če je centralist, kaže s tem, da je nasprotnik svojega lastnega slovenskega rodu in zaničuje mater, ki ga je rodila.

Sedaj pa vprašamo slovensko učiteljstvo: Ali hočete biti vzgojitelji slovenske dece in jo izobraziti v slovenskem narodnem duhu, ali pa hočete biti poslušni hlapci centralističnega vladnega sistema, ki hoče tudi z nasiljem uničiti vse, kar je slovenskega? Kaj hočete? Če se uklanjate vladnim mogotcem iz strahu za svojo eksistenco, potem to odkrito povejte — če pa se zavedno postavljate v nasprotje s celokupnostjo slovenskega naroda, bo tudi slovensko ljudstvo vedelo, kdo ste!

Najdražje, kar imajo ljudje, so njihovi otroci. Otroci pa so last staršev, in ti starši, ki so tudi davkoplačevalci, ki vzdržujejo državo in šolo s svojim denarjem, imajo edini pravico odločati, kako bodo od njih plačani učitelji vzgajali njihove otroke. Zato je glavna naloga učiteljev, da postopajo v skladu s starši. Če se pa učiteljstvo hoče postaviti proti staršem, naj si brez ozira na „naprednost“ ali „nenaprednost“ samo pripiše vse posledice. Slovenski učitelji bodo vzgajali slovenske otroke slovensko, če je to vladi in vladnim centralistom prav ali pa ne.

Kdor vse take in slične nemile pojave pazljivo motri, mora priti do zaključka: Politika mora iz šole ven! Učitelj naj uči otroke v šoli branja — črke niso ne liberalne, ne klerikalne, ampak so črke. Uči naj jih pisanja — tinta in svinčniki niso ne klerikalne, ne liberalne. Uči naj jih računanja — številke in računi niso ne liberalni, ne klerikalni. Uči naj jih telovadbe, ampak šolske telovadbe. Sokolarenje in orlarjenje itd. nima mesta med otroci v šoli. Uči naj jih petja — note niso ne liberalne ne klerikalne. Zunaj šole pa naj bo učitelj prost državljani, ki sme svobodno zastopati svoja politična načela, za katera se ogreva. Zunaj šole — to ponavljamo še enkrat.

Država in državna oblast pa naj se ne vtika v vzgojo otrok več kot je potrebno v vzgojnem oziru. Za politiko je izven šole priložnosti dovolj. Potem tudi učiteljstvo ne bo prišlo v skušnjava sklepati na svojih sestankih resolucij, ki mu ne delajo prevelike časti!

Jasno je, da taki nastopi učiteljstva, kakor je bil ravnokar opisani, ne morejo koristiti niti šoli niti učiteljstvu.

nu. Tupatam ga je napadla izkušnjava, da bi si kupil „Jutro“, vest pa je rekla: Ne, ne! Doma stradajo, pusti „Jutro“ pri miru! A Niko je segel v žep, zamrmral sam pri sebi: Eppur si muove, plačal list in pil za zajtrk Jutrov napad na Kamenaroviča in Peska. To ga je poživilo in prazni želodec se je umiril. Vse težkoče v družini so izginile, zakrpana obleka se mu zazdela prazniška, strgan čevljev se je zasvetil in demokratiški ter centralni ideali so zagoreli v novi, še neznan luči, iz katere se je v bajnem sijaju pokazala postava gospoda Gregorja Žerjava z zlato glorio okrog glave. Ob strani pa sta plavala, težko sopeč dva keruba: stric Dolef s teletom in očka Vekoslav s skoncentriranimi naprednimi silami.

In tedaj se je Niko Beračević globoko zamaknil in šepetal: Ali si ti, gospod Gregor? Prosim te, gospod, vščipni svoje tovariše ministre, da se zbude in vidijo našo bedo... Intercede pro nobis, domine Gregori Grus, quia famuli tui taciti ac fideles sumus... Da nobis pecuniam, ut vivere possimus, fac, ut quod dixisti, veritas probet...*)

* Slovenski: Posreduj za nas, g. Gregor Žerjav, ker smo Tvoji zvesti in tih služabniki... Daj nam denarja, da bomo mogli

In Niko Beračević je videl in slišal, kako se je stric Dolef sklonil k gospodu Gregorju in ga vprašal: „Kaj pa hoče ta osel?”

V Beračevića se je zadel čevljarski vajenec in prikazen je izginila.

Nekega dne pa se je pripetilo nekaj nepričakovane. Ko je gospod Niko prišel zvečer domov, so ga čakali zbrani vsi otroci. Gledal je debelo in tudi otroci so bili v zadregi.

„Papa, daj mi kruha, lačen sem“, je rekel najmlajši sin Gorazd.

„Kaj boš lačen!“ je odgovoril oče, „pojdi telovadit v Narodni dom, boš pozabil na lakoto“. Deček se je nakremžil in utihnil.

„Kdaj bo danes večerja?“ je vprašal drugošolec Stojan, „mama pravi, da nima nič več denarja“.

„Pojdi na sprehod“ je svetoval gospod Niko, „razvedril se boš in pozabil. Narava človeka poživi in mu da poguma za življenje“.

„Meni je od lakote slabo, papa“, se je oglašila osemnajstletna hči Milica, „poštenje bi dala za kos kruha“.

živeti in naredi, da bo resnica postalo to, kar si rekel...

„Nesramnica“, se je zadržal oče, kaj čenčaš. Trpi za ideale, za narod! Tako trpljenje je pobožnost“.

„Papa, kaj boš govoril o pobožnosti! Pobožen je človek, ki veruje v Boga in dela dobro, ti pa nam nisi o tem nikoli znil besede. Nikdar nam nisi govoril o križu, pa vendar je mogoče, da je kaj resnice na stvari, drugi ljudje tako pravijo. Pač pa si nam pridigal o demokraciji in njenih idealih. Ali je prazen želodec ideal teh demokratov? Sicer pa je sosedova dekla rekla, da si brezverec, klerikalec Škrbinec pa ti očita, da si vladni podrepnik“.

„Ali boš tiho!“ se je zadržal Niko Beračević in zamahnil z roko proti njej: „Jaz že vem, kaj govorim in verujem, in ti, smrklja, me tega ne boš učila. Če stradamo za demokratične ideje, je to pač naša dolžnost in vera. Kdo ti je vendar ubil v glavo te srednjeveške nazore?“

Tiho je postalo v sobi, kakor bi si ne upal nihče več govoriti. Nazadnje se je oglašil ponižno in skoraj proseče najstarejši sin medicinec Kosta: „Papa, ne bom govoril o lakoti, ker veš, da smo lačni vsi. Toda slišal sem, da nameravajo demokratje ukiniti medicinsko fakulteto v Ljubljani. Ni torej dovolj, da nam ne dajo popolne, še to nam hočejo

vzeti kar imamo. Ali si čital, kaj je pisala tvrdka Omerovič & Štampar? S čim naj grem študirat v Zagreb ali vrag zna kam, ko še doma ne moremo shajati s tvojo uradniško plačo. Ali je ukinjavanje kulturnih zavodov tudi demokratični ideal? Zdi se, da! Po zaslugi demokratov homo nazadnje izgubili tudi slovenske ljudske šole. Ostala nam bo še edino podkovska šola na „srpski način“.

„Ti si kanala“, ga je nahrulil oče, „izgubi se, če ne, bova zapela drugo pesem. Tako mlad poba, pa že brez idealov. Strašno, strašno! Človek bi postal kar Dolef, tako čuden je ta mladi svet...“

Otroci in Niko so se razšli lačni, kakor so bili. Konec je bilo razgovora o kruhu in demokratičnih idealih.

Čez par dni nato se je gospod Niko Beračević obesil v zgled in posnemanje vsem onim uradnikom, učiteljem in profesorjem, ki tožijo in tarnajo, preklinjajo in zabavljajo, ob volitvah pa zahtevajo s krogličico v roki, da hočejo centralistično stradati.

Svetila mu bo večna luč, centralistom pa Bog daj pamet! Amen.

Zato je pa treba za vsako ceno prepričati, da se med ljudstvo in med učiteljsvo vrva še neki tretji čimtelj, ki mu vzgoja naših otrok ni nič mar.

Zato je za Srbe, za Hrvate in za Slovence krvavo potrebna šolska avtonomija. Srbi naj si uredijo svoje šole na svoj način, Hrvati na svoj, mi pa tudi na svoj. Do merodajne veljave mora priti volja staršev. Ti so za svoje otroke v prvi vrsti odgovorni in če bodo starši sklenili sokolsko vzgojo, bo sokolska, če bodo sklenili orlovsko, bo

orlovsko, če bodo pa sklenili nepolitično in pametno vzgojo, bo pa pametna. Država se pa nima za nič drugega brigati, kakor da vsi otroci hodijo v šolo, ne bo pa nikomur predpisovala, kakšen duh naj vlada v tej šoli. O tem bodo odločevali državljani sami, in ti ne potrebujejo nobene kuratele in nobenega nadzorstva v tem oziru. V centralistične kasarne pa naših šol tudi centralistično „napredno“ učiteljsvo ne bo izpreminjalo.

Dnevne vesti.

„Avtonomist“ in šolska oblast. Nedavno pride učitelj k nekemu visokemu gospodu. Tekom razgovora pripomni visoki gospod: „Pa vi berete tudi „Avtonomista“, kaj ne? Ali pa ste celo nanj naročeni? No, pa vsaj to ni nič hudega! To omenim le mimogrede.“ — Učitelj je seveda razumel, kaj pomeni ta „omenim le mimogrede“. Da ne bo nesporazuma, omenimo tudi mi „tako mimogrede“, naj se gospodje pri deželnem šolskem svetu ali kjer že „svetujejo“, prav nič ne brigajo, kaj berejo odrasli ljudje, ampak naj se „mimogrede“ zanimajo za napredke v letalstvu, ker bodo čez 1 leto ali dve imeli priliko udeležiti se mednarodne tekme za frčanje na cesto brez perotnic. Toliko „mimogrede“.

Kralj v Ribnici. Ko je potoval kralj Aleksander po Sloveniji, je obiskal tudi našo staroslavno Ribnico. Ko so ljudje zvedeli, da jim je namenjen visok obisk, so s patriotsko radostjo vse pripravili za svečan sprejem in izvolili tudi deputacijo, ki naj kralja pozdravi. Izvoljenci so hitro prebrskali vse omare in izvlekli na dan že zdavnaj pozabljene frake, klake in lakaste čevlje, gospe soproge in njihove dekle so pa pripravile snežno belo perilo. Tako frakovana in lakovana deputacija je pričakovala kralja. Ko je kralj srečno prestal operacijo s pozdravnim nagovorom, je milostno smehljaje — Veličanstva se vedno milostno smehljaje — nekega člana deputacije vprašal: „Gospod, ali je to ribniška narodna noša?“

Nova kočevska železnica. Kakor izvemo iz dobro poučenega vira, začno graditi kočevsko (Puceljevo) železnico že prihodnji teden.

Gospod minister Pucelj. Ja, gospod minister Pucelj...

„Ko me bo narod klical!“ Ko je kraj prišel v Ribnico, so mu predstavili tudi nekega šolskega gospoda, ki je kralju s ponosom omenil, da je begunec. Nato kralj: „Zakaj se pa ne vrnete?“ — Odgovor: „Vrnil se bom, ko me bo narod klical!“ — Dotičnemu gospodu povemo, da slovensko ljudstvo v zasedenem ozemlju že zdavnaj nazaj kliče svoje pobegle sinove — zakaj se torej ne vrnete?

Moderno. Danes je moderna predvsem telovadba. Kdor ni telovadec, ta ni za nobeno rabo. Za sprejem v vsak stan je telovadba neobhodno potrebna. Kdor ni telovadec, ne more postati uradnik — kako pa naj pleza po uradni lestvi, če ni telovadec? Zato tudi mnogo sedanjih uradnikov, ki niso telovadci, nikamor ne pride naprej. Pri prihodnjih volitvah bodo smeli voliti in kandidirati samo telovadci. Kandidatom ne bo treba nič govoriti, kaj bi to? Vse govorjenje o tistih praznih slamatih programih bo odtehtal strumen korak ali po starem „maršajns“ pred volilci. Tak poslanec bo vsaj imponiral. Če ga ne bo minister ubogal, bo napravil poslanec kar pred njim „rizenvele“ in vse bo doseženo. To bo trajalo nekaj let. Ko bodo pa vsi ljudje telovadci, pride kaj drugega na vrsto, n. pr. petje. Cvileč tenor ali pa grmeč bas, to bo edino merilo za duševno sposobnost. Inženjerji bodo gradili mostove, ampak ne po načrtih, temveč po notah, da bodo mostovi noč in dan lahko peli. In šajtrge bodo izdelovali, ki ne bodo cvilile vse vprek kakor sedaj, ampak iz njih bodo vrele čiste Mazartove melodije. Kadar se bo pa svet tudi petja naveličal, bo našel zopet kaj drugega, samo pameti nikdar.

„Idila“. Pod tem naslovom piše „Jutro“ z dne 7. septembra: „Sejmski čas, ti čas presneti!“ V noči od torka na sredo je eden stebrov skupine „kulturnih delavcev v silni ginjenosti metal

sredi „Zvezde“ svoj dežnik in površnik ob tla, vpil in zmerjal svojega spremnjevalca z intimnostjo: „Du jugoslawisches ... loch!“ Odlični „kulturni delavec“ je sotrudnik „Slovenca“, prvobornik „avtonomije“ in doslej (sledil uradni naslov gospoda „Avtonomist“ mu bo gotovo dal častno diplomu“. — Želji velecenjenega „Jutra“ po diplomu bomo prav radi ustregli in bomo dali izdelati v „avtonomistični kovčnici“ krasno, umetniško izdelano diplomu, katere besedilo bo vsebovalo tako mastne svinjarije ne iz političnega, ampak iz popolnoma privatnega življenja raznih centraldemokratskih mož, žena in otrok, da bo cela Slovenija vsaj za 5 let preskrbljena s te vrste svinjsko mastjo. Gospoda „diplomiranca“ pa bomo naprosili, da nam dovoli objavljati besedilo te diplome že v prihodnji številki. Glavo za glavo, zob za zob! —

„I on je serbes ministar!“ O gospodu ministru Pucelju so začeli priobčevati belgrajski listi razna skrivnostna namigavanja. Pišejo nekaj o izvoznih, o udeležbi na raznih klavniških podjetjih itd. Ti napadi bi v rednih razmerah primorali vsakega javnega funkcionarja, da ali toži ali pa odstopi. G. ministru Pucelju ne pade v glavo ne eno ne drugo, ampak on „serbes ministruje dalje“.

Kako je v Ljubljani? V Ljubljani je sedaj velesjem. Ob tej priliki prihaja v Ljubljano mnogo tujcev in „rodoljubov z dežele“, ki začudeno gledajo, kako se je nekaj tako prijazna Ljubljana vsaj na videz izpremenila. Čudijo se ljudje, ker vidijo le zunanost, ne vidijo pa starega, dobrega jedra v Ljubljancih. Zunanost, ki ljudi moti in zapečuje, pa izgleda tako: Kamorkoli stopiš, vidiš ljudi, ki imajo obrvi strašno nagubančene, kar daje njihovemu pogledu neko neobičajno šrepost. Zdi se ti, da te hoče tak človek kar s centralnim svedrom predreti. Ostrost pogleda povzdiguje po možnosti s cvikerjem, ne z očali, ker očala so menda „klerikalna“, cviker pa je ošabno-gosposka paradna moda. Glavo ti nosi tako človeče seveda pokonci, kakor bi imel fižolovo preklo zataknjeno v vrat. Tudi to baje silno „imponira“. In če slučajno tako visokoošabno „zver“ ogovoriš s ponižnim vprašanjem, ti zabrni v uho debel in surov bas: „Ku-a“? Bas seveda ni pristen, ampak ponarejen, toda mora že biti zelo „modern“. Na take figure naletiš povsod v Ljubljani: na cesti, v gostilni, v kavarni, sploh povsod. Mi pa, ki te stvari dobro poznamo, povemo onim, ki jih ne poznajo, na kratko sledeče: Kadar prideš v Ljubljano, prinesi s seboj fižolovo preklo in sicer tako zakrivljeno, da boš z njeno pomočjo spravil glavo ne le pokonci, ampak da boš imel oči že na hrbtu. Ne pozabi dalje s seboj prinesiti dveh cvikerjev namesto enega in kadar te bo začelo kakšno tako nagode v gostilni bosti z očmi, si natakni oba cvikerja na nos, in ga zabada nazaj. Tudi kravlj rog prinesi s seboj in na vsak brneči „Ku-a“? zatulji z rogom neotesancu na ušesa kakor črednik in sicer tako, da se bo približno razumela beseda „ooosuuu“. Kdor uporablja ta recept, bo v par minutah videl, da znajo biti tudi „moderni“ Ljubljancje še vedno zelo ljubeznjivi ljudje, kljub cvikerjem in „Ku-a“.

Licitacija barak. Dne 30. septembra 1922 ob 13. uri se proda potom javne dražbe troje barak invalidskega doma v Dolenjskih Toplicah, in sicer: dva stanovanjska objekta, 32,50 m dolga in 11,30 m široka, in gospodarski objekt, 25,30 m dolg in 6,40 m širok. Barake so zgrajene na zidani podstavi na tujem svetu. Stene so iz lesenega predalčja, le-to pa zidano z opeko. Za strešni krov je uporabljen eternit. V vse

tri objekte sta napeljana vodovod in električna razsvetljava. Stavbno stanje vseh treh objektov je dobro. Izklicna cena je 50.000 dinarjev. Varščina 5000 dinarjev.

Pokrajinski pokojninski sklad za Slovenijo, čegar upravo je poverila pokrajinska uprava vladnemu komisariju in mu dodelila svet 8 članov, posluje od 1. t. m. dalje v prostorih barake na Dunajski cesti, kjer je nastanjen tudi stanovanjski urad.

Ali »jugoslavenski« ali »čisto srpski«? V nekem srbskem listu berno sledeče inserate: »Prodaje se kompletna šnicovana jedača soba. — ... Prodavat č se u Lagerhauzu putem javne licitacije 100.000 araka finog durhšlag - papira. — ... Izgubljena je jedna jakna od kostima dunkelblau, sa dva dugmeta, treće fali, sa lihtblau svilom postavljena, sa strane štepana postava...«

Volilci, pozor! Kakor vse kaže, bomo imeli mogoče že na jesen nove volitve. Zato opozarjamo vse naše bralce na njihovo važno dolžnost, da se pravočasno pobrigajo, ali so vpisani v volilni imenik ali ne. Volitve so edino orožje, s katerim se da priti v okom centralističnemu nasilju. Zato je vsak volilec dolžan, da se pobriga pravočasno za volilno pravico in da pri volitvah glasuje proti centralizmom.

IZ ZGODOVINE. Po belgrajski »Republiki« posnemamo: Carja Nemanjo je napadel njegov brat Tihomir in mu vzel njegovo deželo. Nemanja je napadel Tihomirja in mu je odvzel svo-

je in njegovo deželo. Tihomir je znova napadel Nemanjo, pri čemur je našel svojo smrt. — Nemanji je sledil njegov mlajši sin Štefan. Njegov brat Vukan ga napade in zasede sam prestol. — Radoslava Nemanjiča je vrgel s prestola njegov brat Vladislav, tega zopet tretji brat Uroš. — Kralja Uroša je napadel njegov sin Dragotin, ki je zaprl svojega očeta v mestu Draču. — Kralja Milutina je napadel njegov brat Dragotin zaradi neizpolnjenih pogodb. — Milutina je napadel njegov sin Štefan Dečanski, toda oče ga je premagal, zaprl in ga dal oslepiti. — Štefana Dečanskega je napadel njegov sin Dušan, pahnil ga s prestola in ga dal zadaviti v mestu Zvečanu. — Stefana Visokega je napadel njegov brat Vuk in mu odvzel velik del carevine. — Miloš je ubil svojega kuma Karadžordža. — Aleksander Obrenovič je pregnal svojega očeta Milana.

V belgrajskem listu »Progres« z dne 1. avgusta t. l. čitamo: »V Eshaeziji imamo kralja in devet milijonov kmetov. Za 1 kralja je predvideno v državnem proračunu 60 milijonov dinarjev, za devet milijonov kmetov pa 110 milijonov dinarjev. — Minister za vojno in mornaričvo pravi, da mu je premalo 5874 oficirskih »trutov« in jih zahteva še 3322. Proračun vojnega ministristva znaša 1.132 milijonov dinarjev, torej desetkrat več kakor za kmete.«

„Republika“ je naslov prilogi Radičevega glasila „Slobodni Dom“. Izšla je prva številka tega lista.

Borza.

(Konec.)

Glavni predmeti, s katerimi kupčujejo na efektivni (= denarni) borzi, so **akcije, devize in valute.**

Akcija je vrednostni papir in predstavlja večji ali manjši delež na kakšnem podjetju. Recimo, da najde kdo na svojem posestvu železno rudno. On sam nima dovolj denarja, da bi začel rudnik. Zato poišče še druge ljudi, ki bi bili pripravljene dati vsaj nekaj denarja na razpolago, ker celičega svojega premoženja nihče ne vtakne rad v eno samo podjetje. Na najpreprostejši način dobi denar z ustanovitvijo akcijske družbe. Če je n. pr. potrebno za ustanovitev kakega podjetja 1 milijon kron, se izda tisoč listkov (akcij) in za vsak tak listek ima pravico do svojega deleža na dobičku, če podjetje uspeva, ali pa mora trpeti tudi zgubo. Če nese n. pr. rudnik, ki je veljal milijon kron, čistega dobička na leto 50 tisoč kron, odpade na vsako ime 10 tisoč akcij po 100 kron 5 kron dobička. Akcija se torej obrestuje po 5 odstotkov. Če pa nese podjetje n. pr. 100 tisoč kron, odpade na vsako akcijo po 10 kron ali 10 procentov. Ker pa hranilnice navadno ne nosijo takih obresti, je jasno, da je akcija postala več vredna, kajti za 10 kron obresti je treba v hranilnici imeti že nad 200 kron kapitala. Kdor torej tako dobro akcijo proda, dobi zanj mnogo več kakor ga je veljala. Borza je pa za nakup in prodajo takih papirjev najprikladnejše „sejmišče“.

Druga vrsta papirjev so **devize.** Trgovci, ki trgujejo z inostranstvom, dobe za svoje prodano blago navadno **menice**, ki se glase seveda na tuj denar. Če proda n. pr. slovenski lesni trgovec vagon lesa v Trst, dobi od tržaškega kupca menico (posebne vrste zadolžnico), glasečo se na gotovo število lir. Tako menico, ki se glasi na tuj denar, imenuje „**devizo**“. Drugi trgovci pa kupi v Trstu riž in ga mora plačati v lirah. Jasno je, da se bo obojestranski obračun najlažje poravnal, če kupi trgovec z rižem od lesnega trgovca njegovo menico in jo pošlje v Trst, ker se glasi menica na lire. Posamezni trgovci pa ne vedo drug za drugega, ali imajo in za koliko imajo takih menic v svoji posesti. Pač pa se to dožene na borzi ker tam je tržišče za tako blago. Če se dobi na borzi lahko dovolj menic (deviz), so cenejše, v obratnem slučaju pa dražje.

Valute so pa pravi denar tujih držav, s katerim se na borzi trguje kakor z menicami. Če je ponudba na

dolarjih velika in povpraševanje slabo, je dolar cenejši, sicer seveda dražji.

Posebna lastnost borzne kupčije je ta, da je mogoče sklepati na borzi **kupčije na dolge obroke** ali „na termine“. Recimo, da sodim jaz na podlagi raznih momentov in okolnosti, da bo dolar koncem meseca septembra dražji. Na borzi je pa danes dolar po ceni. Zato bom kupil dolarje že danes, toda prodajalec je obvezan, da mi jih izroči šele na koncu meseca. Ako se je moja „špekulacija“ obnesla in dolar postane koncem meseca res dražji, bom napravil prav lep dobiček. Končni obračun se pa navadno zgodi tako, da jaz od prodajalca ne sprejemam dolarjev v roke, ampak on mi plača samo **razliko v ceni** (diferenco).

Ravno tako trgujejo na produktivni borzi n. pr. z žitom. Če sodim na podlagi vremenskih poročil in raznih uradnih ali privatnih objav o stanju letine, da bo slaba, potem sklepam, da bo jeseni cena žitu skočila. Zato bom kupil žito, dokler je še poceni. Tega žita pa prodajalcu ni treba dati takoj, ampak šele na jesen. Jaz mu tudi ne plačam takoj denarja, ampak samo pogodba je sklenjena. Če se na jesen pokaže res slaba letina in je žito res dražje, mora oni, ki je meni že julija meseca žito po ceni prodal, kupiti žito na jesen mnogo dražje, če hoče izpolniti svojo obveznost napram meni. Ali pa pride k meni in mi reče: „Ti si kupil od mene žita za 1 milijon kron. Za to žito bi moral plačati jaz 1 milijon in stotisoč kron. Ti pa meni dolguješ kot plačilo 1 milijon kron. Da se ne bom po nepotrebnem pehal za žitom, vzemi 100 tisoč kron in kupi žito sam“. Na ta način sem jaz „zaslužil“ 100 tisoč kron. Če bi bila pa letina dobra in žito poceni, bi bil jaz seveda ravnotoliko izgubil.

Na borzi torej ni vedno treba razpolagati z blagom ker se špekulira navadno le na razliko v cenah. In ravno te vrste kupčija je najbolj nevarna, zato pa je ponekod tudi prepovedana, kajti pri tem načinu trgovanja je težko določiti, kje se solidna trgovina neha in začne čisto navadna hazardna igra.

Zato borza in borzna kupčija ni nič za priproste ljudi. Kdor hoče poskušati svojo trgovsko srečo na borzi, mora biti z vsemi mazili namazan trgovec in še takim se rado ponesreči, da pridejo ob vse. Za našega slovenskega kmeta je najboljša borza njegova **delavnost in varčnost.**

Obrtna razstava v Mariboru. Od 5. do 17. septembra bo v Mariboru odprta pokrajinska obrtna razstava, ki utegne biti ena najlepših prireditev te vrste, kar smo jih doslej imeli. Obisk te razstave najtopleje priporočamo. Za stanovanja se je treba prijaviti stanovanjskemu odseku. Obisk razstave se priporoča zlasti kmetom, ker bo razstavljenih mnogo poljedelskih strojev.

Žitne cene v Novem Sadu: Pšenica po 18 kron za kilogram, ječmen po 15 K 29 v, koruza po 15 K 28 v, moka št. 0 pa po 26 K.

Vrednost denarja. V Zagrebu je veljal dne 7. t. m.: 1 dolar 304 K, 1 lira 13 K 80 v, 1 češka krona pa do 11 naših kron. — V Curihu je veljalo 100 naših kron 1 frank 55 centimov. Trenotno se je torej naša krona dvignila, toda ta dvig je umeten in malo verjetnosti je, da bo trajen. Pri blagovnih cenah se ta dvig nič ne pozna.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Vsak
papirni trgovec

Vsaka
tiskarna

Vsak
knjižovez

m o r a

v svojem lastnem interesu spoznati

„PAPIRŠEFA“

Obiščite ga v svojem lastnem paviljonu desno pri glavnem vходу.

LUDOVIK ŠEŠ, Maribor, Prešernova ul. 1.
Telefon Interurban 148. - Telegram: PAPIRŠEF MARIBOR.

= Tovarniška zaloga papirja in lepenke. =

Strojne tovarne in livarne d. d.

Ljubljana

Telefon: 142 in 230.

Dunajska cesta št. 35.

Brzjavljavi: „STROJ“.

Stroji za obdelovanje lesa. — Turbine. — Železne konstrukcije
in transmisije. — Sesalke in armature. — Zvonovi.

Telefon:
Pisarne št. 313.

Konfekcijska tovarna „Frande“ d. z o. z. v Ljubljani.

Telefon:
Tovarne št. 532.

Tovarna

v Stožicah pri Ljubljani.

Centralno skladišče

v Ljubljani, Emonska cesta št. 5.

Vse vrste moških in deških oblačil. Uniformiranje. Prvovrstni izdelki. Konkurenčne cene.

VILJEM TREO
ARHITEKT IN STAVBENIK
Ljubljana

prevzame vsa dela visoke stavbe, kakor adaptacije starih hiš in izvršitev novih stavb, sestavo načrtov in proračunov.

Ali ste se že naročili na revijo
„Novi Zapiski“?

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakturo en gros en detail.

Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki

Skladišče v „Kresiji“, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje, — Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih.

Po oinoma varno
naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICE
V LJUBLJANI

R. Z. Z O. Z.

sedaj poleg nunske cerkve
I. 1923 v svoji lastni palači ob
Miklošičevi cesti poleg hotela
„Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo
po 5 1/2% brez odbitka rent-
nega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se
obrestujejo po 5%.

Hranilne vloge so vezane na
dobo četrt leta po 6%,
na dobo pol leta po 6 1/4%.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Glavnica skupno z rezervami nad K 60.000.000.

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.